

НОРМАТИВНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ОЗНАКИ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

У статті аналізуються сучасні проблеми розроблення кримінально-правових параметрів злочинної організації, які дозволили б визначити її стан і тенденції розвитку. Для вироблення стратегії протидії злочинній організації нагальною є потреба встановлення і забезпечення дійового державного контролю над нею і рішучого застосування в процесі протидії їй кримінально-правових заходів.

Ключові слова: організована злочинність, працівники органів внутрішніх справ, норма, склад злочину, злочинна організація.

В статье анализируются современные проблемы разработки уголовно-правовых параметров преступной организации, которые позволили бы определить ее состояние и тенденции развития. Для разработки стратегии противодействия преступной организации существует настоятельная необходимость установления и обеспечения действенного государственного контроля над ней и решительного использования в процессе противодействия ей уголовно-правовых мер.

Ключевые слова: организованная преступность, сотрудники органов внутренних дел, норма, состав преступления, преступная организация.

The article deals with the nowadays problems of criminal-legal aspects of criminal organization which would allow to define the position and tendencies of its development. The necessity of the establishment and provision of the effective state control over it and positively implementation in the process of its criminal-legal measures counteraction is urgent for the development of the strategy of the criminal organization counteraction.

Key words: organized crime, officials of bodies of Internal Affairs, norms, corpus delicti, criminal organization.

Постановка проблеми. Закріплене вперше в історії національного кримінального законодавства нормативне визначення поняття злочинної організації, навіть за умови, що воно викликало дискусію в науковому колі та багато в чому й обґрунтовані критичні зауваження, є очевидним та беззаперечним досягненням Кримінального кодексу України (КК України) 2001 року. У свою чергу, висловлені науковцями-юристами критичні зауваження щодо нормативного визначення аналізованого поняття, крім незлічених цікавих і обґрунтованих, а тому й цінних думок та пропозицій щодо удосконалення кримінально-правового поняття злочинної організації, а також невдалих спроб пояснення її нормативних критеріїв за допомогою кримінологічної термінології, які призводять до безпідставного широкого тлумачення закону про кримінальну відповідальність, є свідченням активного та результативного наукового пошуку вітчизняних науковців-юристів у процесі дослідження вельми актуальної соціально-правової проблеми.

Передбачена ч.4 ст.28 КК України норма-дефініція, з одного боку, є відносно самостійним елементом змісту кримінального законодавства та теорії кримінального права. З іншого ж боку така норма-дефініція системно пов'язана не лише з положеннями, закріпленими в інших кримінально-правових нормах (для багатьох з них вона виступає своєрідним загальним орієнтиром, у тому числі щодо розмежування суміжних понять, наприклад, організованої групи, терористичної організації, збройного формування і т. ін.), але й з іншими галузями права (кримінально-виконавчим, кримінально-процесуальним тощо) і юридичними науками (наприклад, кримінологією, криміналістикою), які покликані забезпечувати ефективність протидії організованим формам злочинності.

Поняття злочинної організації в теорії кримінального права є спірним; не зовсім досконалим є й його законодавче визначення. Крім того, через неповноту і недостатню чіткість законодавчого визначення ознак злочинної організації це поняття розкривається науковою доктриною безсистемно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняттю та кримінально-правовим ознакам злочинної організації в науці приділяється підвищена увага. Великий вклад у наукову розробку відповідної проблеми внесли вчені-юристи: М.І. Бажанов, Г.П. Жаровська, А.П. Закалюк, В.О. Сакало, В.В. Українець та інші.

Проте не всі аспекти злочинної організації вивчені достатньо повно. Існує необхідність їх вивчення з урахуванням сьогоденного рівня наукових знань.

Мета дослідження – вивчення поняття злочинної організації в Україні, його нормативного визначення та кримінально-правових ознак злочинної організації із зосередженням особливої уваги на спрямованості здійснення злочинної організації, тобто на діях, що фактично відображають спосіб життя злочинного об'єднання й спрямовані на підтримку можливості функціонування самої злочинної організації.

Виклад основних положень. Згідно зі ч.4 ст.28 КК України злочин визнається вчиненим злочинною організацією, якщо він вчинений стійким ієрархічним об'єднанням кількох осіб (п'ять і більше), члени якого або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для спільної діяльності з метою безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації, або керівництва чи координації злочинної діяльності інших осіб або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших злочинних груп.

На нашу думку, доцільно звернути увагу у першу чергу на таку неузгодженість, що впливає зі змісту наведеного визначення, а саме: злочин визнається вчиненим злочинною організацією, якщо він вчинений стійким ієрархічним об'єднанням, тобто до переліку обов'язкових правових (нормативних) ознак злочинної організації включено також вчинення злочинним угрупованням й конкретного тяжкого або особливо тяжкого злочину. З цього випливає питання – чи визнавати злочинною організацією таке групування протиправної спрямованості, яке характеризується всіма специфічними нормативними ознаками, але ще не реалізувало свої злочинні наміри через/шляхом вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів? Іншими словами, ідеться про момент визнання злочину закінченим. Виходячи з встановлення у ч. 1 ст. 255 КК України правових підстав настання кримінальної відповідальності за сам факт створення злочинної організації, керівництва такою організацією або участі у ній тощо, а також із відсутності у нормах статей Особливої частини КК України такої кваліфікуючої, особливо кваліфікуючої ознаки (або обтяжуючої обставини) складу злочинів, як їх вчинення злочинною організацією (на відміну від вчинення злочину групою осіб чи за попередньою змовою групою осіб або організованою групою), то уявляється зайвим пов'язувати поняття злочинної організації із фактом вчинення чи не вчинення злочинних дій. Поділяючи цю точку зору, Українець В.В. зазначає, що нормативне визначення поняття «злочинна організація» є загальною умовою відповідальності лише в контексті діянь, визначених в ч. 1 ст. 255 КК [1 с.5]. Саме такою є позиція Пленуму Верховного Суду України з зазначеного питання. У п. 10 постанови Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. роз'яснюється, що злочинною організацією визнається внутрішнє й зовнішнє стійке ієрархічне об'єднання трьох і більше осіб або двох і більше організованих груп (структурних частин), метою діяльності якого є вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів чи тільки одного, що вимагає ретельної довготривалої підготовки, або керівництво чи координація злочинної діяльності інших осіб, або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і тих злочинних груп. У п. 10 цієї постанови наголошується й на тому, що злочинну організацію слід вважати утвореною (створеною), якщо після досягнення особами згоди щодо вчинення першого тяжкого чи особливо тяжкого злочину, але до його закінчення об'єднання набуло всіх обов'язкових ознак такої організації [2]. На цій підставі більш логічним видається виключення цієї ознаки з нормативного визначення, але із наголошенням на ознаках, що є визначальними (основними, істотними) саме для злочинної організації. Тим більш, якщо врахувати, що у КК України та роз'ясненнях Пленуму Верховного Суду України міститься чимало аналогічних визначень. Наприклад, правове визначення понять воєнізованих і збройних формувань (пп.1 і 2 примітки до ст.260 КК) не залежить від факту вчинення чи не вчинення ними злочинних дій. Або те, що у відповідності із абз. 1 п. 17 постанови Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13 «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями» (далі – постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13) бандою необхідно визнавати озброєну організовану групу або злочинну організацію, яка попередньо створена з метою вчинення кількох нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб або одного такого нападу, який потребує ретельної довготривалої підготовки. Додамо також, що згідно п.18 цієї ж постанови Пленуму Верховного Суду України організація такого об'єднання утворює склад бандитизму незалежно від того, чи встигли його учасники здійснити хоча б один із запланованих нападів. Отже, з викладеного випливають принаймні два наступних висновки. По-перше, бандою може бути визнана і злочинна організація, якщо лише вона озброєна та створена з метою вчинення нападів (нападу) на підприємства, установи, організації або на окремих осіб. По-друге, саме поняття банди не передбачає такої істотної ознаки, як вчинення відповідного злочину (відповідних нападів), водночас визначальною є мета створення такої групи або організації.

Аналізуючи поняття злочинної організації, не лише юристи-науковці, але й Пленум Верховного Суду України нерідко вдаються до самовільного, тобто на власний розсуд, тлумачення його нормативного закріплених ознак, їх чисельності та послідовності викладення. Здебільшого до таких основних ознак відносять стійкість, кількісний склад, структуру та ієрархічність злочинного формування. Разом з тим, всупереч розповсюдженій в теорії кримінального права правовій характеристиці, за якої перевага надається, у

тому числі при послідовності викладення, таким ознакам, як стійкість, кількісний склад, ієрархічність тощо, на переконання автора первинна, основна ознака аналізованої злочинної спільноти має бути виражена категорією «організація», оскільки саме за цією ознакою прості форми співучасті у вчиненні злочину «група осіб» (п. 1 ст. 28 КК) та «група осіб за попередньої змови» (ч. 2 ст. 28 КК) і «злочинна організація» (ч. 4 ст. 28 КК). Зміст цієї категорії не визначений ані законодавцем, ані теорією кримінального права, але наводиться іншими галузями знань. При цьому слід підкреслити, що, за загальним правилом, теорія кримінального права за потреби запозичує необхідні терміни з інших галузей знань, але із використанням їх вже в якомусь іншому значенні, тобто нехтуючи існуючим значенням. Не є винятком у цьому плані й термін «організація», який достатньо повно і докладно досліджений соціологією, загальною теорією соціальних систем, наукою управління та іншими численними самостійними науками та їх галузями. Ними розроблене коло ознак поняття «організація» у різних аспектах, які відображають її сутність. Отже, теорії кримінального права і законодавцю слід використовувати вже апробовані іншими науками ознаки організації, й тим самим виключити можливість розбіжностей при їх тлумаченні. Термін «організація» у теоретичних дослідженнях замінений терміном «зорганізованість», який тлумачиться досить самовільно, у тому числі із використанням інших нормативних ознак зазначеної злочинної спільноти. Наприклад, вважається, що зорганізованість у цьому випадку передбачає: а) певну кількість осіб (не менше ніж три) на чолі, як правило, з незаперечним й авторитетним керівником /координатором (цей критерій названо кількісним); б) жорстку дисципліну і дотримання правил конспірації; в) наявність погодженого плану щодо вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів (останні два критерії названо якісними) [3, с. 54]. Згідно з іншою точкою зору, зорганізованість (злочинної спільноти) базується на основі попередньої змови членів або структурних частин організації для спільної діяльності. Підкреслюється, по-перше, що така змова відбувається в процесі створення такої організації, і, по-друге, що кожний учасник змови усвідомлює, що разом з іншими братиме участь у здійсненні злочинної мети, для якої створена організація, і бажає цього [4, с. 75]. Досить невимовливо слід визнати пропозицію щодо розуміння цієї ознаки як зорганізованість дій для вчинення тяжких і особливо тяжких злочинів, які описані в ст. 12 КК України [5, с. 205]. Разом з тим, за своїми етимологічними значеннями організація – це, по-перше, об'єднання людей, суспільних груп, держав на базі спільності інтересів, мети, програми дій і т. д., а по-друге, це особливості будови чого-небудь; структура [6, с. 679]. Термін «зорганізувати» теж має ті ж самі два значення: 1) об'єднати, згуртувати кого-небудь із певною метою і 2) надати чому-небудь організованого характеру [6, с. 382].

Саме з урахуванням наведених етимологічних значень відома усім наука – соціологія визначає організацію (від лат. *organizatio* – формулю, створюю/утворюю), як: 1) внутрішню впорядкованість, узгодженість, взаємодію окремих елементів або частин системи відповідно до структури цілого; 2) сукупність процесів або дій, що призводять до створення та удосконалення взаємозв'язків між частинами цілого; 3) об'єднання людей, які суміжно реалізують спільні інтереси, програми або цілі на підставі певних норм і правил. Отже, у першому випадку ідеться про встановлення порядку взаємодії частин в рамках цілого; у другому – про організацію процесу управління частинами та, зрештою, про організаційну структуру. Тобто ідеться про термін «організація» у таких значеннях, як процес, структура і функції управління. Саме організаційні відносини поєднують усі інші відносини у соціальній групі, основній одиниці організованої групи соціуму, що спрямовані на досягнення загальної для групи мети у вигляді певного результату. Наявність організаційних відносин є свідченням і підтвердженням організованості такої групи (спільноти). Отже, термін «організація» відносно першої ознаки злочинної спільноти використовується у значенні саме злочинної структури.

Наступною нормативною ознакою аналізованої злочинної спільноти є її чисельність. Ця ознака, виходячи зі змісту норми, закріплені у ч. 4 ст. 28 КК та на відміну від простих форм співучасті у злочині (групи осіб ч. 1 ст. 28 КК та групи осіб за попередньої змовою ч. 2 ст. 28 КК), мінімальний склад яких становить дві особи, включає у свій склад три або більше осіб (за цією ознакою злочинна організація збігається із організованою групою, риси якої наведені у ч. 3 ст. 28 КК). Разом з тим, на підставі аналізу змісту норми, закріпленій у ч. 4 ст. 28 КК, приходимо до висновку, що законодавець мав навести й інші кількісні показники (щодо чисельності) злочинної організації, оскільки, продовжуючи перелік її специфічних ознак, наголошує на тому, що члени такого об'єднання або її структурні частини за попередньою змовою зорганізувалися для спільної злочинної діяльності. Цей нормативний недолік ліквідований (на рівні тлумачення норми Пленумом Верховного Суду України (але не законодавцем). У постанові Пленуму Верховного Суду України (п. 10) роз'яснюється, що злочинною організацією визнається внутрішньо й зовнішньо стійке ієрархічне об'єднання п'ятьох і більше осіб або двох і більше організованих груп (структурних частин), метою діяльності якого є вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів тощо [2].

Отже, якщо розглядати злочинну організацію як систему, то під її стійкістю, з урахуванням наведеного другого варіанту етимологічного значення терміну «стійкість», слід розуміти здатність/спроможність системи протистояти сторонньому негативному впливові та зберегти, а за необхідності – відновити стан своєї рівноваги, безпеки та функціонування. Саме на таких властивостях злочинної організації наголошують

Пленум Верховного Суду України та окремі науковці. Зокрема, в постанові Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 року № 3 (п. 11) роз'яснюється, що стійкість організованої групи та злочинної організації полягає в їх здатності забезпечити стабільність і безпеку свого функціонування, тобто ефективно протидіяти факторам, що можуть їх дезорганізувати, як внутрішніх (наприклад, невизнання авторитету або наказів керівника, намагання окремих членів об'єднання відокремитись чи вийти з нього), так і зовнішніх (недотримання правил безпеки щодо дій правоохоронних органів, діяльність конкурентів у злочинному середовищі тощо). Подається й те, що на здатність об'єднання протидіяти внутрішнім дезорганізуючим факторам указують, зокрема, такі ознаки: стабільний склад, тісні стосунки між його учасниками, їх централізоване підпорядкування, єдині для всіх правила поведінки, а також наявність плану злочинної діяльності і чіткий розподіл функцій учасників щодо його досягнення (звернемо увагу, що йдеться не лише про план вчинення конкретних злочинів, а про план спільної злочинної діяльності із чітким визначенням місця і ролі кожного учасника злочинної спільноти у його реалізації). Ознаками зовнішньої стійкості злочинної організації названо встановлення корупційних зв'язків в органах влади, наявність каналів обміну інформацією щодо діяльності конкурентів у злочинному середовищі, створення нелегальних (тіньових) страхових фондів та визначення порядку їх наповнення й використання тощо [2]. Із таким тлумаченням терміну «стійкість злочинної організації» повністю погодилися юристи-науковці І.К. Туркевич і Є.В. Фесенко [4, с. 74–75].

Помилковою слід визнати думку тих науковців, які вважають ієрархічність злочинної організації рисою її стійкості. Навіть за умови, що законодавець не роз'яснює поняття нормативних ознак злочинної організації, але при їх переліку поряд із стійкістю називає і ієрархічність злочинної організації, це є підтвердженням її самостійного значення і ролі у визначенні структури злочинної організації, яка певною мірою впливає й на її стійкість, слід підкреслити обмеженість розбіжностей серед науковців-юристів при тлумаченні цієї ознаки злочинної організації. Необхідно зазначити, що тлумачення терміну «ієрархічність» базується на такому його етимологічному значенні, як «властивість, яка характеризує систему з відношенням старшинства між її частинами» [6, с. 394]. Наприклад, Пленум Верховного Суду України вважає, що структура злочинного об'єднання – це його внутрішня побудова, яка визначається відповідною конфігурацією і змістом стійких зв'язків учасників об'єднання та забезпечує психологічну єдність і стабільність останнього. Додається також, що ієрархічність злочинної організації полягає у підпорядкованості учасників останньої організатору і забезпечує певний порядок керування таким об'єднанням, а також сприяє збереженню функціональних зв'язків та принципів взаємозалежності його учасників або структурних частин при здійсненні спільної злочинної діяльності [2]. М.І.Бажанов називав першою ознакою злочинної організації ієрархічне об'єднання її учасників, що припускає ієрархію його членів або структурних частин; ієрархія, на його думку, також може полягати у підпорядкованості членів організації своїм керівникам, підпорядкуванні окремих структурних частин злочинної організації єдиному центру в обов'язковості рішень, прийнятих організаторами, для всіх інших учасників злочинної організації [5, с. 204–205]. Г.П. Жаровська, перелічуючи основні ознаки злочинної організації, підкреслює наявність чітко визначеної ієрархічної організаційно-управлінської структури, очолюваної організатором, розподілу ролей та системи планування злочинної діяльності, що забезпечують конспірацію та одержання незаконних прибутків на постійній основі [7, с. 10].

Зовнішні прояви протиправної поведінки учасників злочинної спільноти є досить різноманітними та можуть виявлятися у безпосередньому вчиненні тяжких або особливо тяжких злочинів, керівництві чи координації злочинної діяльності інших осіб, забезпеченні функціонування як самої злочинної організації, так і інших злочинних спільнот, тобто створенні необхідних умов для існування цих формувань тощо. Слід визнати головною рисою у нашому дослідженні те, що найрізноманітніші діяння учасників злочинної організації підпорядковані більш широкому за суттю і змістом, у порівнянні із вчиненням конкретних злочинів, заняттю злочинною діяльністю саме з метою вчинення тяжких чи особливо тяжких злочинів. Таким чином, з урахуванням підвищеної суспільної небезпечності організованої злочинності злочинними визнаються не лише вчинення конкретних тяжких чи особливо тяжких злочинів, а й дії, що фактично відображають спосіб життя злочинного об'єднання й спрямовані на підтримку можливості функціонування самої злочинної організації, створення умов для підтримки і дальшого розвитку самої злочинної діяльності.

Г.П. Жаровська вважає, що, оскільки вчинення тяжких чи особливо тяжких злочинів є видом злочинної діяльності й відповідно звужує мету створення злочинної організації, то для ширшого тлумачення даного поняття метою створення злочинної організації слід визначити заняття злочинною діяльністю [8, с. 9]. Дискусійність у визначенні спрямованості злочинної організації на зайняття протиправною діяльністю пояснюється перш за все розбіжностями при тлумаченні терміна «злочинна діяльність». В юридичній літературі останнім часом багато дискутується стосовно цього поняття та різних його аспектів – кримінально-правового, криміналістичного, кримінологічного тощо. Серед причин таких розбіжностей слід назвати перш за все помилкове обмеження багатьма дослідниками змісту поняття «злочинна діяльність» та його зведення до неодиноких злочинних проявів, тобто ототожнення злочину із злочинною діяльністю. Хоча таке ототожнення пояснюється об'єктивними обставинами, бо якщо виходити із етимологічного значення терміну

«діяльність» («застосування своєї праці до чого-небудь» [6, с. 228]), навіть окремій дії притаманні ознаки діяльності. Саме з цього приводу Сакало В.О. доходить висновку, що, якщо взяти злочин саме в криміналістичному аспекті, він виступає не тільки як юридичний факт, але й як предметна діяльність (іноді її фрагменти: дія, сукупність дій) людини [9, с. 2]. Загальне визначення поняття і змісту злочинної діяльності цілком обґрунтовано базується на понятті «діяльність», що вживається у філософії, соціальній психології тощо, оскільки злочинна діяльність є особливим різновидом людської діяльності із притаманними їй загальними соціально-психологічними властивостями.

Заслужують на увагу висновки В.О.Сакало за результатами дослідження злочинної діяльності як соціального явища. Автор розглядає злочинну діяльність як життєдіяльність злочинної зграї, а не просто скоєння злочинних актів, що підпорядковується своїм законам і правилам, які розповсюджуються не тільки на процес скоєння злочину, а й на умови повсякденного життя осіб, які займаються нею [9, с. 10–11].

Суттєвим слід визнати науковий доробок академіка А.П.Закалюка у дальшому розвитку загальної теорії злочинної діяльності. На думку А.П.Закалюка, у визначенні злочинного вчинку і злочинної діяльності як проявів злочинності принципово методологічним є визначення, що злочинність становить прояв людської діяльнісної активності. Автор визнавав неточною характеристику (у кримінологічній літературі) цього прояву термінами «вчинення злочину» або «злочинна поведінка», оскільки вважав, що поведінка – лише один ракурс зовнішньої, здебільшого нормативної оцінки проявів людської активності. Щоб досконало розібратися у цьому питанні, автор запропонував звернутися до науки психології, зокрема до її галузі «психологія особи», до якої належать категорії: «людська активність», «діяльність», «поведінка особи» тощо. З урахуванням наведеного підкреслювалося, що у механізмі активності людини присутні біологічні, точніше біопсихологічні потреби, але змістовна активність визначається (на відміну від тварин) за участю свідомості у широкому розумінні останньої [7, с. 140].

Продовжуючи дослідження, академік А.П.Закалюк зазначав, що про активність людини здебільшого свідчать її діяльнісні форми, тобто такі, що реалізуються через дії у зовнішньому середовищі. Активність може мати одиничний (одноелементний) вияв. У такому випадку одній дії відповідає один наслідок (таким є вчинок). Підкреслювалося, що на відміну від вчинку частіше активність людини проявляється через діяльність, які притаманні наступні риси. По-перше, діяльність відрізняється передусім тим, що є системою пов'язаних між собою єдиною потребою, мотивом і послідовністю дій, вчинків, а також менш об'ємних діяльностей. Кожен із перелічених проявів має свій предмет, мотив та мету. По-друге, у сукупності всі елементи (складові) діяльності спрямовані на реалізацію єдиної потреби та кінцевої мети. По-третє, діяльність – це не просто сума навіть системно пов'язаних дійових проявів. Актуалізація, тобто приведення у дію механізму свідомості, яка за умов діяльності досягає своєї вищої форми – усвідомлення, обумовлює більш досконалий механізм активності, який полягає у тому, що діяльність програмується, спрямовується, свідомість бере її здійснення наче «під контроль». Завдяки цьому діяльність наповнюється, на відміну від вчинку, новим, більш складним розумовим змістом. Суттєвою (четвертою) рисою діяльності названо її специфічне послідовне ціле утворення, що раціонально розгортається залежно від поступу діяльності, умов її здійснення і може включати, і це окремо зазначається, пристосування до цих умов, а у разі потреби і можливості – зміну останніх аж до досягнення кінцевої мети, яка полягає у зміні суспільних умов і відносин в інтересах суб'єкта діяльності. Автор застерігав, що перелічені риси діяльності, зокрема наявність четвертої риси, мають місце не в усіх її формах [7, с. 140–141]. На підставі викладеного академік А.П.Закалюк вважав, що слід розрізняти дві форми діяльності: елементарно організовану або здійснювану без спеціальної організації та складно або спеціально організовану, яка включає пристосування до умов здійснення, їхню можливу зміну з метою сприяння або й забезпечення досягнення діяльністю своєї кінцевої мети. Цю форму діяльності автор називав вищою формою організації діяльності й вважав, що у цьому значенні вона є організованою діяльністю. Окресливши методологічні положення предметного розв'язання зазначеної проблеми, автор наголошував й на тому, що кримінально-правове поняття «злочинна діяльність» як однієї з форм вчинення суб'єктом злочину суспільно-небезпечного винного діяння (ст. 11 КК України) має бути визначено і через власні потреби кримінального права та кримінального законодавства, які обумовлені необхідністю відділити це загальне поняття від більш вузьких понять продовжуваного злочину та злочинної діяльності на стадії готування до злочину.

Висновки. Кримінально-правове поняття злочинної діяльності насамперед має бути нормативним, тобто визначеним через нормативні ознаки, властиві кримінальному законодавству. Включені до КК України нормативні положення щодо регламентації кримінальної відповідальності за організовану злочинну діяльність встановлюють правові підстави настання відповідальності не за нові, додаткові форми безпосередньої і простої традиційної співучасті у вчиненні одиничного злочину чи декількох конкретних злочинів, але за складні, якісно інші, ніж звична співучасть, форми співучасті в організованій злочинній діяльності. Підтвердженням цьому є й виокремлення законодавцем при конструюванні низки названих норм двох груп конструктивних ознак – змістовних ознак організованої злочинної діяльності і організаційних ознак організованих угруповань. З урахуванням нормативних визначень є підстави констатувати наявність у чинному кримінальному законодавстві

України сукупності кримінально-правових норм, які визначають специфіку, особливості притягнення до відповідальності та призначення покарання за конкретні форми складної співучасті в організованій злочинній діяльності, а також звільнення від відповідальності учасників злочинних організацій.

Література:

1. *Українець В.В. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 // Акад. адвокатури України – Київ, 2009. – 20 с.*
2. *Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. №13 // Вісник Верховного Суду України. – 2006. – №1 (65).*
3. *Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: за станом законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України на 1 грудня 2001р. / За ред. С.С.Яценка. – К. : А.С.К., 2002. – 936 с. – (Економіка. Фінанси. Право).*
4. *Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України (2-е вид., перероб. та доп.) / За ред. П.П.Андрушка, В.І.Гончаренка, Є.В.Фесенка. – К.: Дакор, 2008. – 1428 с.*
5. *Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник для студентів юрид. спец. виш. закладів освіти / М.І.Бажанов, Ю.В.Баулін, В.І.Борисов та ін.; за ред. професорів М.І.Бажанова, В.В.Сташиша, В.Я.Тація. – Київ-Харків: Юрінком Інтер – Право, 2002. – 416 с.*
6. *Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.*
7. *Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн / Анатолій Петрович Закалюк. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 424 с.*
8. *Жаровська І.П. Співучасть у злочині за кримінальним правом України: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 // Інст. держ. і права ім. В.М.Корецького, Нац. акад. наук України. – Київ, 2004. – 19 с.*
9. *Сакало В.О. Тактика злочинної діяльності: автореферат канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.09 / Нац. акад. внутр. справ України. – Київ, 2002. – 16 с.*

УДК 006.83 : 366.7

Н. Кулинич

здобувач,

Львівський університет бізнесу та права

СУТНІСТЬ ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ, ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ, МЕТРОЛОГІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ

У статті розглядаються законні інтереси громадян в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації, а також їх взаємозв'язок із суб'єктивним та об'єктивним правом.

Ключові слова: *інтерес, законний інтерес, об'єктивне право, суб'єктивне право, стандартизація, якість продукції, метрологія, сертифікація, захист прав і свобод, суб'єкт, право.*

В данной статье рассматриваются законные интересы граждан в области стандартизации, качества продукции, метрологии и сертификации, а также их взаимосвязь с субъективным и объективным правом.

Ключевые слова: *интерес, законный интерес, объективное право, субъективное право, стандартизация, качество продукции, метрология, сертификация, защита прав и свобод, субъект, право.*

The article deals with the lawful interests of citizens in the sphere of standardization of quality of production, metrology and certifying, and their correlation with subjective and objective law.

Key words: *interest, lawful interest, objective law, subjective law, standardization, quality of production, metrology, certifying, safeguarding of rights and freedoms, object, subject, law.*

Постановка проблеми. В нинішній час актуальним стає питання щодо визначення підходів до аналізу сутності законних інтересів громадян в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури показує, що найбільш детально стандарти та стандартизацію досліджують такі українські вчені, як С. Гончаренко, Ю. Жидецький, С. Сисоєв,